

KOLOZSVÁRI PAPP LÁSZLÓ

Béla, avagy Kádár János népe

Az ember, ha túlságosan hiú író, előbb-utóbb megadja az árát. Március 24-e van, ez a második mondata annak a cikknek, amely közvetlenül az ezredvégi, harmadik szabad magyar választás előtt fog megjelenni, s az embernek még mindig alig-alig van sejtése arról, hogy mi lesz... Hogy mi volt...? Két szabad választás, már abban az értelemben, hogy szabad volt választani, csak mint a szalvétahajtogatást gyakoroltató Kádár János-i választások (és Rákosi Mátyás-i és a többi!) választások idején. Akkor az volt a baj, hogy *nem volt miből*, most az a baj, hogy *nincsen mivel!* Már úgy értem, nincs hozzá észmacska, ami megérzi az esőt. Aztán van később ázás. Azoknak, akik a paradoxonokat kedvelik: égés! Hát nem volt bizonyos értelemben virányibb (milyen szó, szerkesztő úr, elég posztmíder?), amikor a Székelyföldön a fél falu üzent az államhatalomnak a szavazócédulán: az apátok f...a? (csak ők kiírták), amikor még megvolt a nézeteknek az ő azonosságuk!, semmi vita és multiview! A fél falu! A baj az volt, hogy a falunak épp csak az üzenő fele ment el szavazni, s ezek név szerint be voltak karikázva a választási listán. Szerencse a bajban, hogy a rendszer leszálló, utolsó harminc évében az volt a sikk, hogy csak kilencvenkilenc százalékkal győzzön a jobbik (multiview!). Most meg, ah!, fertő! és fartő!

Vágjunk bele találomra! Jó-e vajon Orbán úrnak és elvbarátainak, ha hatalomra kerülnek egy félig (vagy tán egészen!) eladott országban, az erkölcsi felszabdaltság és elszabadultság földjén, az embert individuumba redukáló (csaliszegény horgász felvagdalja a gilisztát) világban? Ha élére állnak Kádár János népének? Mert ez még az, szerkesztő úr, még az! Hogy leszeletelődött róla az a kevés nyamvadt értelmiségi...? (Dejsze ebben sem lehet biztos az ember!) A pillanatnyiségért a nemzeti középítót feláldozó, a se nemzetet, se népet, se szeretetet, se szellemet nem ismerő tömegbéláért, aki – immár nem kétséges! – meglelte vágyai földre szállt paradicsomát, a *bevásárlóközpontokat*, ez kellett neki, erre vágyott, amikor az Antall–Borossban szociális piacgazdaságot pengettek neki rekedtes-lágy hárfahúrokon? Fogyasztani akart és akar, s Hacsekkel szólva: ez a téma be van fejezve! S akkor jön Orbán úr, s kezdené vele előlről, hogy hát iskoláztassa tisztességesen gyermekét (hát nem jobb neki, hogy Magyar Bálint NAT-ja ezt jóformán lehetlenné teszi számára, hol van neki erre már dohánya, mert indíttatása eddig is alig-alig volt [ah, mily virányi – nem Vitányi! – volt az én gyerekkorom, amikor a sztálini propaganda – olyan monolit, hogy még a beszopátott cucli is ólomból volt! – idézte az elmaradott magángazdát: *én sem tudok olvasni, mégis itt vagyok!*, hát nem visszahozta lényegében a régi szép időt a Magyar Bálint-i NAT?!), ehhez már csak a NATalítás zuhanását kell hozzátenni, hogy elővegye az embert a jótanács-adási kedv: biztos, hogy olyan NAT... izé, nagy öröm az a NATalom, tisztelt Orbán úr!]

Persze én, aki otthon szeretek (szeretnék) üldögelni, írással elmúlatni hátralévő éveimet, máshonnan nézem a világot. Elnézvén például azt a fényképet, melyen Orbán úr Kohl kancellárral fog kezét (Napi Magyarország, 1998. március 23.), s megállapítván, hogy a kancellár úr mi más is lehetne, mint kőkemény reálpolitikus – olyanokkal fogott ő már kezét politikus-életében, hogy jaja! –, látszott az arcán, hogy jólesik neki egy olyan magyar kezét fognia, amihez biztos nem tapad se vér, se lenyúlt vagyon. Hogy ő azért jobb szeretne ilyen kezeket szorongatni, csak hát a világ- és a keleti politika kezei kifürkészhetetlenek!... Hogy a posztsztálini színpadi karriert befutó *Optimista tragédiát* idézzük: *olyan emberekkel kell dolgoznunk, akik vannak, nem olyanokkal, amelyeneket elképzelünk magunknak*. Hogy kivel fog kezét szemlátomást nagy kedvvel a kancellár úr, azt bizony észrevehetnék a Bélák, Kádár János népe, mely maradék eszét épp most játssza el szórakoztató elektronikán: *Minden szelvény veszít!*

De hogy más alternatíva is van, aranyos államelnök úr, akit én úgy szeretek, de úgy!, megszerettem Önt, van így az ember!, jól tetszett érezni magát három napig Amerikában, március elején?, mert ha jól, annak én szívből örvendezek!, hát még ha eredményekben gazdag út volt, akkor repesne csak igazán öreg szívem; a sajtó sajnos nem írta meg, hogy miben tetszett járni, én azonban remélek, *dum spiro!*, hogy tehát volna más alternatíva is, mint az, hogy eszelősen tejelünk annak a *Nyugatnak*, mely azért hajszolta bele az adósságspirálba Kádár János országát – fő külpolitikusa különböző funkciókban: Horn Gyula –, hogy megbuktassa az épülő szocializmus rendszerét – fő építők, a teljesség igénye nélkül: egy multimilliomos frakció multimilliárdos klientúrája, hozzá egy kis multikulti a sok multikulinak –; hogy tehát van más alternatíva is, amit a német úgy fejez ki, hogy *Maul halten und weiter dienen!* (Pofa be, és szolgálj tovább!), azt Orbán úr így fejtegeti Kohl úrnak. (Hogy én ezt a mondatot be tudtam fejezni, szerkesztő úr, az kész csoda!) Orbán úr tehát azt mondja Kohl kancellár úrnak, hogy ugyanolyan tőkeinjekcióra lenne szükségünk, amelyet a korábban belépő országok is kaptak. Orbán úr még azt is fontosnak tartotta, hogy a magyar gazdák (igazán mondhatott volna multietnikumi gazdákat!) termékeit ugyanolyan feltételek illessék meg, mint az EU-ban élő gazdákéit. (Napi Mao, március 23.) Hallod, Béla, hallod, Kádár János népe? Lehet, hogy nem kell annyit kiperkálni, lehet helyette konzumálni a *butikshopban!* Minden fillér számít ebben a nagy alternatívátlanságban! Dugd hát ki lyukas feneked lyukas nadrágodból, ó, Béla, 'sze még kimaradhatsz a tőkeinjekcióból! Nem is értjük, hogy ezt a fényképet – mármint hogy milyen bizalmasan parolázik Orbán úr Kohl úrral – miért nem sztárolja *a hír szent* jelszavát mértéktelenül lóbáló (hol lóbál a ló?, a lóbálon!) Magyar Hírlap, mert hogy *a vélemény szabad* lábon van, azt látjuk. És még valamit, Béla!, lehet, hogy a szeretve tisztelt és csodált államelnök úr is felfedez alternatívát abban, hogy azok, akik az épülő szocializmussal együtt országunkat is taccsra vágják, visszajuttathatnának egy kis részt abból a vagyomból, amit tönkrevágásunkon beszédtek... És lehetett ezt mondani! Ez a legcsodálatosabb! Hogy tetszett mondani, szerkesztő úr?... Hogy *nincs más alternatíva*, az aforizmatikusan annyit tesz, hogy *nincs demokrácia?* Stimmel!

Kohl úrból, ahogyan elnézi az ember a fényképet, testi valóságát véve, akár három Orbán Viktor is kitellne, s korkülönbség ide, korkülönbség oda, mégsem nyomja agyon a kancellár úr a követeléssel előálló Orbán urat (emlékszel, Béla, azzal etetett a szoclib: hogyha nem fizetünk, összemegy az ország, mint a tulifrakcja, hogy a tejelésnek nincs alternatívája!; nem valami kisebb csoportnak volt ez rövid és hosszú távú érdeke, drága Bélám?!, a kádári testszag nagy *szavurálója* – érzéki élvezettel való beszipantója, francia jövevényyszó!, én hívtam be, mint a miniszterelnök volt elvbarátai a szovjet csapatokat). De ők már másak, ahogyan ez sokkal rövidebb távon is végbemegy, amikor Climax elnök ellátogat Dél-Afrikába, szeretni a négereket... mi van már megint, szerkesztő úr, de igazán!, így nem lehet odafigyelni!... Ja, hogy Clinton az elnök, Climax, az más, igaz, szerkesztő úr, nyerevénye egy magyar narancsbőr-masszírozó gép, a beleváló nélkül, tetszett látni, hogy rázogattja!... Na szóval, mint Climax amerikai elnök Dél-Afrikában, aki addig mind demonstrálgatta, hogy ő mennyire szereti a négereket (loment közéjük!, mint egy Kádár János a nép közé a Váci utcába!), amíg azok is el nem kezdték szeretni őt, s akkor ő azt ordította nekik, hogy takarodjanak!, le lehetett olvasni a szót a szájáról!, pedig angolul mondta! Angolul is tud! A század legnagyobb elnöke, szegény Rooseveltt, aki csak a világháborút nyerte meg, szegény Reagen, aki csak egy világrendszert döntött meg... Climax elnök viszont fölcsapott hancúrvesszővel hajkurászta az ovális nőket az ovális folyosókon, s ha beérte valamelyiket – mindig beérte!, ha nem, bevárták őt!, én se tennék másképpen, ha amerikai elnök üldözne, messze elér a keze! –, homlokon csókolta őket! S közben messze elérte a keze!... Így szidalmazta, lökdöste a fekete embert a fehér Climax elnök Dél-Afrikában (március 23-án lehetett látni a Duna Televízióban!, *a hír szent!*, annyi szent!).

De hogy a kevésbé szórakoztató Orbán úrhoz és pártjához visszatérjek, édes Bélám! A pártelnök úr cikket is ír (Magyar Nemzet, március 21.), nem csak Kohl kancellár baráti jobbát fogja. Azt írja: „Keserű igazság, de ideje szembenéznünk vele, hogy a rendszerváltoztatás során kivívott szabadság nem szült nekünk rendet.” Tudom, drága Béla, hogy ez magas, de tán ami most jön, hogyaszongya: „Oda jutottunk, hogy a polgárok okkal félnek kimenni az utcára. De veszélyeztetve érezzük magunkat már otthonunkban is, mindjobban aggódunk gyermekeink és szeretteink biztonsága miatt. Márpedig a velünk élő félelem olyan mótely, amely képes belülről felemészteni a társadalom életerejét. Ilyen

körülmények között lehetetlen polgárhoz méltó életet élni.” Ebben mintha igaza volna Orbán úrnak, nem, Béla?, ha hunyorítva, fénynek háttal állva nézzük, mint egy Rubens-képet... Hogy neked és családnak még senki sem vétett? Idő és véletlen kérdése, szeretett Bélám! Van itt bűnözés, bármit mondjon is főstatisztikusunk az európai átlagról... ó, ne tedd magad, Béla, hát a selyembajszos uncsukunczus!... mindenki mellé mégsem állíthatunk egy bűnözőt, hogy meggyőzze! Hogy kirabolja lakásodat, s leüssön vagy lelőjön, ha otthon vagy, Béla! Vagy hogy felcsinálja a lányodat! (Ebben az a jó, hogy nem fáj!) Szó köztünk maradjon, kedves Béla, te nem úgy érzed néha, a belügyminisztert hallgatva, hogy a nőknek direkt örvendeniük kellene? Végül is ugyanazokkal a részükkel történik a dolog, amitől a jó érzés is támad bennük, ha a férjük által történik ugyanaz a dolog, vagyis *globaliter*, ahogyan a polgármester úr és elvbarátai mondanák, egyre megy! Fő az, hogy meglegyenek az új tulajdonviszonyok! Márpedig hogy lányodat a tagbaszakadt multietnikumi bírlalja, vagy a férje, az, globálisan véve a dolgot, kedves makroközgazdász Bélám!, édes mindegy: cserélődő tulajdonviszonyok kérdése! Ha pedig hozzávesszük addigi elmeélünkhöz az államelnök úr zsiltepenge-éleslátását (multifunkcionális, alkalmas száj- és körömvágásra, borotválkozásra és tyúkszemvágásra, hogy csak a dudorosabb hasznokat említsük!), miszerint a magyar népnek valósággal csodaszámba menő képessége az asszimiláció (mondta, szerkesztő úr, mondta!, hát el lehet ezt az örömteli észrevételt felejtetni?, ezzel vigasztalódom, ha éjszaka felriadok álmomból), akkor a lányodnak és a multietnikumi úrnak a szerelme, éjszaka, a sarki bokor alatt, esetleges leszármazottjában az elnöki asszimiláció fénylő eszméjét is szolgálja!

Orbán úr áttér aztán a Duna vízének kérdésére. Így ír: „... ma a Duna hangjai azt üzenik, félnünk kell attól, hogy *akiket a polgárok ruháztak fel magas hivattal, babozás nélkül készek az ellenérdekelt féllal megállapodni*, de nem mutatnak hajlandóságot arra, hogy hazájuk polgárait beavassák terveikbe. Bennünket – téged is, Béla, szürom itt közbe –, akiknek az ő döntéseikért helyt kell majd állnunk, s akiknek a súlyos terheket, ha eljő az idő, viselnünk kötelesség.”

Van svungja a nyögetnek, ugye, Béla?

S mintha nem csupán Duna-vízen, de agyvízen is találna, nem?

'Sze emlékezzünk, Bélám! A költővel: enyém a múlt, és övék a jelen... Ők fogják ceruzámat, s viszik a fej alatti párnámmal együtt, s én érzem őket (de főleg, Béla, főleg): *emlékezem*.

Emlékezem tehát, szeretett Bélám, hogy a magyar Parlamentben a sima szavú külügyminiszter – mondják, ha ő volna a miniszterelnök, sej de másképp volna, s ez igaz!, úgy menne szét ez az egész vacak, mint szigonyról leevickéldött, elvérző polip – háromszor is azt mondta, hogy nem történt semmiféle megegyezés, aztán amikor a Népszívi közzétette a szöveget, kiderült, hogy valóban nem megegyezés, hanem a kész szerződés lapult a páncélszekrényben... Jaj, szerkesztő úr, a külügyminiszter úrról jut eszembe egy anekdót: Tanítják János bácsit: ha megkérdi a bíró, mit csinált a füzesben a grófkisasszony és a lovászlegény, mondja azt, hogy nemileg érintkeztek. Nos, mit csináltak a Duna füzesében az alperesek, János bácsi? Hát, kérem ájtatosan, némileg érintkeztek, de főleg basztak!... Külön megnyugtató volt, hogy a tévé bemutatott az ország álmétkodó népének egy düledező furnérszekrényt, s abban egy akkora mackót, mint egy főúri kripta. Hogy abban van a titkos irat! S hogy ott jó helyt van! Hogy a titkos irat hogy került ezek után a Népszívihez, az kész rejtély (enigma!), szeretett Bélám, kezdem viszont már emiatt is érteni Orbán urat, amikor a közbiztonság folytonossági hiányairól cikkezik, mert, édes Bélám, kipróbált detektívregény-olvasóm és császára a józsefvárosi lengyel-délkelet-ázsiai piacnak, herosz vagy te ottan, amint megjelenesz, hogy bevásárolj a családnak!, tőled még senki sem lopott, úgy átláttad egyből a helyzetet; a helyzetfelismerés valósággal második természeted, hacsak nem az első!, na, hol is maradtam el...? Ott, hogy azt a titkos iratot abból a Kádár János-i pozdorjaszekrényben lévő széfből kilopta valaki; a fénymásolatot (lám, hogy segít az információs technika, képzelj el, Béla, ha le kellett volna gépelni!?, csak amit elírási hibában hozott volna az ideges gépirónó, belekerül vagy ötvenmilliárdba: nyomja, Bözsi!, megvan már, Bözsi?, eressze, hadd menjen, Bözsi!) odaadta a Népszívinek, az meg közölte a lopott holmit! Így lehetett, nem, Béla? Ki lehetett a csalafinta kicsempésző? Avagy: államtitokról volt itt szó, vagy nem államtitokról volt itt szó? Tán a külügyminiszter tisztázhatná, nem gondolod, Bélám, attól csak öregbedne a tekintélye! Az

emberek általában szánják azt, akit meglopnak, na de akinek még a szemét is kilopják, az ugyebár hülye. És nemcsak úgy egyszerűen szánják, hanem nagyon.

Orbán úr ezután új fejbe vágja a fejszét: „Különösen fájdalmas esztendőket kénytelenek átélni a vidéki Magyarország polgárai, hiszen nemcsak társadalmunk vagyoni kettészakadása kelt bennük riadalmat, de a felemelkedés esélyétől, a szerencsésebb és jobbmódú országrészekről egyre távolabb sodródó városaink és falvaink látványa is. Az egykori ozorai népfelkelők ivadékainak esélye a polgárosodásra és felemelkedésre ma egyre apad, ráadásul attól is tartaniuk kell, hogy *ellenfeleik a mai kor kifinomultan fortélyos módszereivel utolsó támaszukat, a földjüket is kiravaszkodják alóluk.*”

Szép mozzanatához érkeztem e dolgozatnak (nem csupán azért, mert közelebb van már a vége, mint az eleje): elárulhatom végre, hogy Béla élő személy, nem a képzelet műve, mindazonáltal hasonlatossága más élő személyekhez törvényszerű. Több millió példányban tesz-vesz, szuszog, bevásárol!... Tudom, hogy az írásmű rovására megy, ha az író túlságosan élvezi, amit csinál, mégsem bírok ellenállni Béla aprólékos leírásának. A szülei padlását lesöpörték a mostani multimilliomosok volt elvbarátai – a kettő néha egy –, s a földdel egyenlővé tett család tisztos nyomorban tengette életét. Bélának a kádári évek foxi-maxija nyitja meg a felemelkedés behatárolt útját, ám a szülői szeretet végül is elfedi az első bélai csákányt, amit felmenői oldalába jó mélyre vág mint elvtárs! Ezzel kezdetét veszi Béla máig tartó készülődése az életre! Mint ambiciózus cseppfolyás, mindig megtalálja a leleményes tovacsobogás medrét! Az első néhány foxi-maxi után maga is oktatója lesz a marxi-lenini tanoknak, feleségét 1988-ban lépteti be az MSZMP-be, s amikor egyetlen csemetéje azzal jön haza az iskolából, hogy a történelemórán azt mondták: ti már többpártrendszerben fogtok élni, Béla elnézően mosolyog, s kifejti e sorok írójának: a szülő azért van – mi másért is lenne? –, hogy megmutassa gyermekének a boldogulás útját az életben. Amikor aztán az Antallban földet osztanak vissza, Béla családjának is, földosztó-cölöpverőként fényképezkedik – ugyanabba a lyukba veri, amibe annak idején a csákányt verte be, jó mélyre vágva, de ezt nem érti. Különben is, készül az életre – még nincs ötven! Közgazdasági menedzseriskolába iratkozik be, és sikeres állami nyelvvizsgát tesz orosz nyelvből, 1993-ban. Nekifekszik az angolnak is, de ez napjainkig még nem sikerült. Viszont hatalmas példányszámban jelenik meg a neve kinyomtatva mint *dr.* és *menedzser*: a telefonkönyvben. Megbízatás még nem állt a házhoz, de hát nem is ezért tanul, hanem azért, mert fél élni... Politikai kérdésekben kikéri e sorok írójának a véleményét, hogy ezt aztán megvesse, és ne fogadja meg. Van egy csaknem húszéves Daciája, megy, mint a golyó, a gázpedál alá kék konyhai linóleumból vágott ki kerek szőnyegecskét, mutat!, tud kereket, olajat, alaplapot cserélni, beállít szelephézagot, s beállít néha hozzám, hogy megkérdezze: kire szavazzon? Tétován mondom neki, hogy akire akarsz, kedves menedzserem és éltanulóm!, s közben arra gondolok, piszkosul betartanék mondjuk Orbán úréknak, ha épp az én Bélám szavazatával győznének. Ezt nem hiszi el, neki *mondják meg!* Legyen tiszta! Van benne valami ősemberi félelem attól, hogy véleménye legyen!, s attól is, hogy tévedjen! Eddig még mindig tévedett, s ebből, ezt már észrevette!, alacsonyan megszabott, nagyra fogalmazott igényei szerint egész jól meg lehetett élni. Retteg, hogy egyszer nem fog tévedni. Retteg, hogy egyszer a történelem haladási irányába tesz gesztust, mert akkor neki vége!

És akkor itt van ez a földügy, mármint hogy alóla is „kiravaszkodhatja” a földet a PÁRT. Hiszen Béla, a jövő iránti remek érzéssel, gazdálkodásra készül nyugdíjas korában. Ez úgy van kitalálva, hogy most ugyan újabb tanfolyamot végez – kérdem néha a feleségét: Mit csinál Béla?, Tanul! Minden este, teszi hozzá keserűen; de vásárnaponként kimegyünk a Józsefvárosi pályaudvarra! Elutaztok?, kérdem. Nem! Vásárolunk! Ez a kabát is onnan van!, a múltkor colstokot vettünk! –, de ha azt befejezi, épp nyugdíjba mehet. Hallván ezt, nem tudtam megállni: te, Béla, mondom neki, a külföldiek annyira le fogják nyomni a termény és a föld árát, hogy se megművelni nem lesz érdemes, de még az adót sem tudod kifizetni utána, s akkor el kell adnod pipabagóért!... Ez hatott!... Béla arca elsűrült, s úgy omlott össze – igen, az arca! –, mint El Niño eljövetelekor az amerikai luxusvilla: megértette! (Rutinja van benne: hogy vele megint kib...nak!) Ezt a pillanatot használtam ki arra, hogy megkérdezzem: kire fogsz szavazni, Béla? Az MSZP-re, húzta ki magát, mint egy giliszta. Mire én mi mást tehettem, elmondtam a viccet: Gyerekek!, kérdi a tanító bácsi, mit ad a liba? Na, Pistike! Töpörtyűt! Nagyon jó, és még mit? Töpörtyűt! Kitűnő, de gondolkozz csak, mást nem ad? Töpörtyűt! Te min alszol? A ládán. Mivel takarózol? Lópokróccal. Mi van a fejed alatt? Lódenkabát! Anyád, apád hol alszik? A temetőben!

Nagyanyád él? Él hát! Ő hol alszik? Az ágyban. Mivel takarózik? Szalmazsákkal! Mi van a feje alatt? Párna! S a párnában mi van?! Toll! Nagyon jó, Pistike, kitűnő, s mit ad a liba? Töpörtyűt!

Az elvégzett menedzseriskolában Béla főleg a makroközgazdasági ismereteket sajátította el. Fekete János bankvezér legjobb tanítványa: az adósságfizetésnek nincs alternatívája. Engem már a lepuffantott román elnök, A Kárpátok Gényusa, A Haza Tölgye, A Gondolkodás Dunája, Az Agrárforradalom Hőse korszakának Bélája is ámulattal töltött el. Ott fagyoskodott a blokkban, s boldogan újságolta, hogy egy kicsivel megint kevesebb az államadósság! Ez valahogy érzeki gyönyör volt neki, mint az én Bélámnak az a lány hömpöly, ami az ismerős istállószagra elárasztja vonásait. Mondhatott nekik az ember bármit: hogy a megfizetett államadósságot egyszer még újra fel kell venni, hogy megcsináltassák belőle azt, ami most tönkremegy, utakat, gépeket, mindent! Vagy az én élő-Bélámnak azt, hogy a kiárusított vagyon (villany, gáz, esetleg föld és a többi) a nemzeti szuverenitást veszélyezteti. Az meg mi a tőrő?! Végül is gyilkosan pontos történelmi érzék jelentkezik Bélában: se haza, se magyarság, se polgári létezés, se család! A családját – hogy paradoxon is legyen benne! – persze nagyon szereti, mindent megtesz érte, a sok tanfolyamot is értük végzi, ahelyett, hogy pénzt keresne. S nem érti, hogy középtávon éppúgy vágja beléjük a csákányt, jó mélyre, elvtárs!, mint a padlásukkal együtt az utcára söpört szüleibe. Csak mint a dunakanyari lakosok némelyike: jó kis horgászvíz lesz itt a gát fölött! Na de négyszázmilliárdért?! A tisztaszobát is jobban ki lehet adni valami bajor turistának! Megér ez egy gátat? Tájjusztulást?... Hogy ezt nem mondhatja az én Bélám? Beismerem, nem ő mondja! Béla csak egy van! Olyan egyedi, mint falevél az erdőn, különbözik minden más falevéltől.

Béla szépen szolgált, tehát nem ismerte meg Orbán úr szavainak keserű igazságát: „A rendszerváltoztatás során nyakunkba szakadt munkanélküliség nemcsak gazdasági, de súlyos lelki teher is, mert arra kényszerít, hogy együtt éljünk a kilátástalanság letaglózó tudatával. Ma már minden család megtapasztalhatta ezt.” Béla családját nem! Az eszményi alattvaló szorgalmával tartja rettegésben gazdáját. Kieshet éppen ő is a rostán, ha az individuum oldaláról vesszük, globaliter azonban fennmarad. Sőt, ahogyan ő az államnak, a szocialistának, más nem lévén, volt hű alattvalója (elárulhatnám a munkahelyét, de mégsem teszem, a végén még igaza lenne a nagy erdélyi bárdnak – nem hóhér- –, s lelőnének a sarkon, mint Fenyőt), leszármazottja immár a szabad munkaerőpiacon árusítja képességeit, korához képest jó pénzért. Hideg, számító és kisszerű. Kedvenc szerepe a plüssmackóval játszó, selypítő kisdéd. Bélában van valami nagyszerű! Ahogy berúg néha, s akkor kifakad, elsiratja elrontott életét, belezokogja a nagy alföldi éjszakába, hogy elváljak! Hát igen, valóban két különböző nemzedék. Béla a kor színvonalához igazítva. Hogy *magyar polgár*?! Idézzük a Magyar Narancs szerkesztőségi cikkének egy mondatát, az elsőt, amiben az Írószövetség 12 pontját szövegmagyarázza: „Ki nem szarja le?” Mert az élet célja semmi más / Mint jó evés és jó ivás!, ahogyan Strauss *Cigánybárójában* éneklék. A Monarchiában. Hogy épp ezért idézzük épp ezt? Na ja!

Úgyhogy a Béla vezényelte kicsiny családi csapat és holdudvara számára üres retorikai fordulat, amivel Orbán úr zárja gondolatait: „A kilátástalanság ma már nemcsak azok jövőjét és szabadságát veszélyezteti, akik tíz évvel ezelőtt még abban bíztak, hogy a rendszerváltoztatás az ő személyes felemelkedésükre is esélyt nyújt. A reménytelenség elérte azokat a fiatalokat is, akik a mai formájában kapták készen a világot. Mindannyian tudjuk, hogy a vagyon, a szorgalom és a tehetség nem azonos arányban osztatik szét közöttünk.” Hiszen mit válaszol erre Béla? Mi az, hogy szabadság? Szabad vagyok! Kilátásaim a hongkongi piacon beláthatatlanok! A Dacia megy, mint a golyó! A feketén vett tiszta szeszből kétannyi pálinkát áztatok össze, s háromannyi likőrt kékítek, zöldítek, rózsaszínesítek. Diólikörömet nemcsak te dicsérted meg – mutat rám –, hanem a szomszéd is, aki a nachtkaszliját pácolta vele... Csak egyvalamitől fél: nehogy egyszer ne tévedjen... Ha nem vész el magától, potom áron külföldi kezére jutva, földet fog művelni, s akkor úgy vész el az a föld. Mivel munkahelyén megtiltották a szakállviselést (igen, a magyar demokráciában!), koponyája közepéig nyíratra fel hátul a nyakát. Vejevel esténként a magyar gazdaság makroadatain örvendeznek. Az 1%-ot az adójukból nem adták senkinek, különösen nem a második 1%-ot, az egyházat, „...” (első mondat a Magyar Narancs idézett cikkéből). Mintha szántszándékkal nem akarnák, hogy bármi is függjön tőlük ebben az életben! Mondják meg, tegyék meg, csináljanak már valamit ott fenn! Különben is, kire lehet itt szavazni? Mutassanak nekik valakit, s akkor ők majd rá szavaznak. Addig: mit ad a liba? Töpörtyűt!

Miközben én itt önfeledten bélázgatok, a munkahelyemen belpolitikai mannát szóró kollégák lepnek meg azzal, hogy ők aztán nem szavaznak senkire, el se mennek! És miért?, kérdem dermedten. A válasz bélai! Az egyikük, aki Kárpátaljáról származott át, megfogadta, amikor az állampolgári esküt tette le, hogy ő nem fog szavazni soha senkire. És miért?, az ég szerelmére? Értitek ti a magyar választójogot? Hogy minden le nem adott szavazat is szavazat... Nagyot néztek!... (A másik válasz enigmatikusabb volt: csak! Mondhattam volna: tautologikus = a dolog önmaga oka!) Rájuk van bízva az én Bélám fejtágítása. Úgyhogy tovább fordítva a kereket a magyar házban, az ember már csak attól tart: mi lesz itt a győzővel?! Mivel a szoclib győztesekkel már azt is tudjuk, hogy mi volt, inkább Orbán úrék rokonszenves szándékaival kapcsolatos agyaras aggályainkat vennénk elő. Jó, jó, mondjuk győznek... Na de ami az elfojtott mélyrétegekből fölszáll! Igazán nyugodjék békében az állapotos kislány ügye, de az ember közel-távol nem talál jobb és örök érvényű példát arra, hogy milyen az, ha az ember istennek képzelet magát. Climax elnök az emberklónozás kapcsán említi a vonzó lehetőséget, mi, magyarok vízzel főzünk (agyvízzel!), hát nem beleavatkozunk a teremtésbe s egy kislányba? Jómagam csak annak tudtam örvendezni, hogy maradéktalanul egyetértek végre Kis János filozófussal, munkással (Magyar Hírlap, március 23.), akiről, soraiból kitetszvé, megtudom, hogy a jogot is elvégezte hirtelenjében. Hiszen olyan szakszerű! Csodálom is, mint Petőfi a Kárpátoknak vadregényes táját! (biztos igaza van, nem, Béla?), én azonban inkább morális alapon állva erősítem az erős bástyát! Hasonló szorongás eszeget engem is, csak az én megfogalmazásom keresetlenebb: ha győz az ellenzék, jön a sok marha a másik oldalról!, s akkor én vonulhatok megint kolostorba, mint gyér hajú, idősecske, viszont szóke Ophelia... Hiszen még az értelmesebbje is hülye! Vegyük csak azt, amikor Kis János, filozófus, munkás és (mint kiderült) jogtudós, arról írt cikket, hogy a lehető legszélsőbb jobboldali vélekedéseknek is teret kellene (tán, esetleg, úgymond és a többi) engedni a demokráciában. Így beszél egy törőlmetszett demokrata! Szép és nemes! *A magzatper – intolerancia a jog átruhájában* című cikknek is van vörös farka, illetve hát – demokratáról lévén szó – demofarka, miben is kimondatik, hogy jó, jó, nekünk van igazunk, de az a másik, mondhasza el az is, hogy neki mi fáj. Érdekes és örvendetes – én nagyon örvendtem neki! –, hogy a demofarok stílusában is elkülönül a jogász levezetéstől, látszik, hogy szerzőnk sokoldalú, multistilisztá!, hogy a kor színvonalán fejezzem ki magamat, olyan különböző, mintha két külön ember írta volna, pedig egy írta, oda van nyomtatva a neve a cikk fölé! De hogy az ellenzék esetleges győzelme nyomán földüböngő marhákra visszatérjek: amikor Tamás Gáspár Miklós, a rá oly rokonszenvesen jellemző kérlelhetetlenséggel kijelenti: még hogy ezek kifejtsék a véleményüket?, rájuk borítjuk az újságosbódékat, élő láncot és eszterláncot fonunk köréjük (mint Ophelia a feje köré, mielőtt a patakba esett!), akkor a sok marha, az okosabbja!, ki más olvas és ért félre TGM-cikket!?, azt kezdi híresztelni, hogy ez a TGM egy intoleráns!, s több drámai, lírai és eposzi zihálás is megjelenik arról, hogy hah!, ez hát igazi arcod!, holott rokonszenves és csontra hízott szerzőnk csupán régi harcostársával, Kis Jánossal vitatkozik!

El is határoztam, hogy ha már így összejöttem vele, mint olvasója, szoros figyelemmel fogom kísérni (lásd még: szoros őrizet, de működik fordítva is: Vöröstorony-szoros; absztrakcióvá lényegítve: Tordai-hasadék!) Kis János jogi munkásságát. Elkél a jogtudós manapság! Mit is mondjak hirtelenjében, csak úgy találmra: vegyük a Wekler-ügyet (Napi Mao, március 20.), azt hiszem, keresve sem találhatnánk alkalmasabb esetet arra, hogy első, második, harmadik, n-edik jogsértésen pallérozzuk a taplós elmét. De acélos jogelménk lesújthatna elmaszatolt nevű tocsikistákra, az volna csak az emlékeztető! Az efféle jogbúvárlatokra a mélykékben (tenger, Bélám, tenger, mi más lehetne!) már csak azért is szükség volna, mivel ezek a startra kész marhák rákezdik, hogy a jogelmeél csak akkor metsz, ha kampány van. Mert ezek a lila fejű szőröstalpúak ilyenek! Me', mondják ők, az SZDSZ úgy veti rá magát minden reklámizű eseményre, mint éhtyúk a takonyra! (Már az is, ahogyan ezek kifejezik magukat!) A legnagyobb magyar író is csak jött haza, s már mondta is, hogy mi van Székesfehérváron, a Rádió utcában, tájékozódnia sem kellett, s hogy mihez tartsuk magunkat; de sietett, hogy idejében elfoglalja jól megérdemelt ösztöndíját Hollandiában, ahol azóta már kifejtette a véleményét rólunk és térségünkről, rólad is, Béla!, s hollandiai poldereken sétáltatva az éleslátást, remélem, fogalmazza már, hogy mi van velünk most, hadd tudjuk meg mi is!, meg hogy mik vagyunk!, s milyen -isták leszünk! Az ügyek kampánnyá taknyításával pedig még az a baj is lehet, hogy már megint nem dolgoz ki senki átfogó tervet a cigánység oktatására, hiszen a kérdést csak ez oldhatja meg valamennyiünk teljes

megelégedésére. Hogy választást nyerni a cigányság hosszú távú oktatási tervével bajosan lehet, az igaz! Nos, épp ezért van égetően szükség Kis Jánosra, aki nem *a jog álruhájában* áll ki elénk a Mahiban. Én vele vagyok – mint Horn Gyula Vietnammal a régi szép időkben.

Hogy végül is kit ajánlok – mert mondjam meg neked!, mindig ezzel szekálsz –, szeretett Bélám? Hogy kire szavazz? Azt hiszem, én most hiába beszélnek, úgyszólván nem mondok semmit! Ha az MSZP megnyeri a választást, akkor is más lesz minden. Sőt, még akkor is, ha Horn Gyula alakít kormányt. Ki kell élvezni fenékgig a helyzetet, Béla! Ahogyan tíz évvel ezelőtt azt magyaráztad nekem, miszerint a Lázár György volt miniszterelnök, pártfőtitkár-helyettes által kidolgozott tézisek azzal virágoztatják föl a hazát, hozzák forrásba a mostot és a mustot (mint cefrét a belefulladt macska – jegyeztem meg én elmésem), hogy a demokratikus centralizmusnak két vonatkozását erősítik, a demokráciát és a centralizmust... Itt vetjük közbe, drága Bélám, hogy szavaid látnokian hasítottak a történelemmel ellentétes irányba, mint azt Maróty elvtárs (Ó, jaj, Pilismaróty! micsoda forintos szójáték! Mi az, hogy forintos...? Négyszázmilliárd forintos!), tehát mint azt Maróty elvtárs úgy fogalmazta volt meg: vízlépcsőt és demokráciát!, amiből is a vízlépcső meglesz, Pilismarótynál!, csak a demokrácia várat még magára... (Itt most visszaugrunk a döglött macskás mondatig, azt folytatjuk, a három ponttól): azonképpen kell kivárni, hogy belebukj ebbe is, ne tanulj ebből sem, ossz úgy földet, mintha nem te vetted volna el apádtól, s ragaszd be albumodba, egymás mellé a két fényképet, s gyönyörködj el benne, a mélabúnak csak az a szelleje legyintvén meg, hogy bizony, múlnak az évek!, nem vagy már olyan fiatal, s legyen ettől szomorkás a hangulatod máma!, ahogyan a slágerből tanultad. Hogy ennek mekkora árát adod meg te is – azt úgysem tudod meg, hiszen a negyven foxi-maxis éved árát most adod meg éppen, s észre sem veszed.

Hogy én kire fogok szavazni, Béla...? Olvastam vagy harminc évvel ezelőtt egy Sánta Ferenc-novellát, alig-alig emlékszem rá, csak az maradt meg bennem tisztán, amivé a novella az elmúlt évtizedekben bennem változott – lehet, hogy nem változott, akkor épp ez a változás lényege. Az oroszánt kínálják a cirkuszosnak: Hogyhogya nem kell?! A legszebb az állatok között! Nem kell. Gondoljon a sörényére, na és a farka végén a bojt? Nem kell! Az oroszlán a legerősebb, nincs természetes ellensége, egyszerűen elpusztíthatatlan! Nem kell! Gondolja meg, az állatok királya! Nem kell! De hát az ég szerelmére, ember, miért nem...? Mert büdös.

(Budapest, 1998. március 24., 28–29.)